مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۱۶، دی ۱۳۹۶، ۹۲۴-۹۱۳

تحلیلی بر ابعاد شخصیت دانش‌آموزان متوسطه دوم و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در ناحیه ۴ شهر شیراز سال ۱۳۹۳

محمدرفیع بذرافشان[۱]، شایان قائدیان[۲]، محمدرضا فروتنی[۳]، یونس غلامی[۴]

دریافت مقاله: ۹۶/۶/۲۷ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۶/۹/۵ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۶/۹/۲۵ پذیرش مقاله: ۹۶/۹/۲۶

چکیده

زمینه و هدف: دسترسی به شبکه‌های اجتماعی مجازی پدیده‌ای رو به گسترش است و هر روز شمار بیشتری از نوجوانان در زمره کاربران این شبکه‌ها قرار می‌گیرند. پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه ابعاد شخصیت دانش‌آموزان و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی انجام گردید.

مواد و روش‌ها: طرح تحقیق این مطالعه از انواع همبستگی است. جامعه مورد بررسی دانش‌آموزان متوسطه دوم در اداره آموزش و پرورش ناحیه ۴ شیراز بود. حجم نمونه دانش‌آموزان ۶۲ نفر بود که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی نئو (فرم کوتاه) و پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی مجازی که توسط محققین ساخته شده بود، اجرا گردید. جهت انجام تحلیل‌های آماری از ضریب همبستگی و رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های این مطالعه نشان داد دانش‌آموزانی که دارای شخصیت روان آزردگی هستند وابستگی بیشتری به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را نیز تجربه میکنند. این رابطه درسطح ۰/۰۱ و با ضریب همبستگی ۰/۳۶۱ معنادار بود. همچنین، دانش‌آموزانی که دارای شخصیت توافق‌پذیری هستند وابستگی بیشتری را به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نشان داده اند. این رابطه درسطح ۰/۰۵ و با ضریب همبستگی ۰/۲۶۰ معنادار بود. بعد روان آزردگی ۰/۱۳از واریانس مربوط به کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را تبیین نمود.

نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که از ابعاد مختلف شخصیت، تنها ویژگی شخصیتی روان آزردگی می‌تواند کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را پیش بینی نماید.

واژه‌های کلیدی : شخصیت، شبکه‌های اجتماعی، دانش‌آموزان

۱- استادیار گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشکده علوم پزشکی لارستان، لارستان، ایران
تلفن: ۰۷۱-۵۲۲۴۷۱۱۰، دورنگار: ۰۷۱-۵۲۲۴۷۱۱۱، پست الکترونیکی: mrbazr@sums.ac.ir
۲- دانشجوی پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی لارستان، لارستان، ایران
۳- مربی گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشکده علوم پزشکی لارستان، لارستان، ایران
۴- استادیار گروه برنامه ریزی درسی، دانشگاه پیام نور، شیراز، ایران

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

مقدمه

دنیای مجازی با بی مکانی و عدم محدودیت جغرافیایی و جمعیت شناختی، دستیابی آسان به آخرین اطلاعات، تکثر داشتن و هم زمانی از دنیای واقعی جدا می‌شود [۲-۱]. فضای مجازی (سایبری)، قلمروی وسیع، بدیع و بکر است که فرصت‌ها، آسیب‌ها و محدودیت‌هایی دارد [۳، ۱]. یکی از جنبه‌های وجود روزمره ما که اینترنت آن را معرفی کرده است تغییرات عمده ی زندگی اجتماعی (Social Life) ما می‌باشد [۳]. اینترنت مردم را در عرصه شبکه‌های مجازی (Social network) به آنجایی هدایت می‌کند که مردم بتوانند همدیگر را ملاقات کرده و تعامل داشته باشند. امروزه اینترنت بسیاری از خدمات اینترنتی را گسترش داده است. یکی از گسترده ترین رشدها ، شبکه‌های اجتماعی بوده است. Boyd معتقد است که در عرصه شبکه‌های اجتماعی به نظر می‌رسد فرد شخصیت خود را مانند لوحی دیجیتالی (Digital body) در نظر می‌گیرد که افراد دیگر باید شخصیت شان را در آن به ثبت برسانند [۴]. Sunden (2003) نیز بیان می‌دارد که شبکه اجتماعی فضایی است که افراد اغلب اندیشه خود را ترویج می‌دهند. هر چند که این اندیشه‌ها ممکن است واقعی نباشند و حتی شرکت کنندگان ممکن است با اطلاعات غیر واقعی در پروفایل‌های خود معرفی شوند [۵]. علی رغم اینکه سازنده‌های شبکه‌های اجتماعی از کاربران می‌خواهند که با صداقت مشخصات واقعی خود را ثبت کنند، با این حال، کاربران با درجات مختلفی از درستی و صحت این کار را انجام می‌دهند.(2005) Marwick طبق یافته‌های خود گزارش داده است که کاربران در فیسبوک و دیگر شبکه‌های اجتماعی نه اینکه دروغ می‌گویند بلکه به حقیقت آب و تاب می‌دهند [۶]. محققین معتقدند که استفاده از شبکه‌های مجازی مرتبط با شخصیت است [۷]. طبق گفته‌های (2005) Amichai-Hamburger شخصیت یک عامل برجسته در فهم این موضوع است که چرا مردم در دنیای مجازی (اینترنت) رفتاری مشابه رفتار دنیای واقعی دارند [۳]. ارتباط بین شخصیت و استفاده از اینترنت در نظریه‌های مختلف بیان شده است [۱۰-۷ ،۳]. مدل پنج عاملی (1992) Costa- McCrae [۱۲-۱۱] یک طبقه بندی گسترده از شخصیت است. این مدل شخصیت انسان را به پنج صفت جدا می‌کند. اولین صفت روان آزرده (Neuroticism) است که تمایل فرد به تجربه اضطراب، خصومت، برانگیختگی و افسردگی را برجسته میکند. صفت دوم برون‌گرایی (Extroversion) است که نشان دهنده ی تمایل به اجتماعی بودن، جرات طلبی، پرانرژی بودن و صمیمی بودن است. سومین عامل انعطاف‌پذیری (باز بودن به تجربه) است که نشان دهنده تمایل فرد به در نظر گرفتن روش‌های جایگزین برای کارهای خود، اندیشیدن، تنوع‌طلبی، استقلال در قضاوت، کنجکاو بودن و لذت بردن از فعایت‌های هنری می‌باشد. صفت چهارم توافق‌پذیری (خوشایندی) یکی دیگر از جنبه‌های رفتار فردی است که تمایل به مورد اعتماد واقع شدن، شخصیتی دلسوز، بخشندگی، مهربانی، همدلی، نوع دوستی و اعتمادورزی و متعامل در کارها

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

است. صفت پنجم وظیفه‌شناسی (پیرو وجدان بودن) است که نشان دهنده درجه ای از یک فرد سخت کوش و وسواسی، منظم بودن، کارا بودن، خود نظم بخشی و پیشرفت مداری است. نتایج گزارش شده توسط Ross (2009) و همکاران نشان‌دهنده ارتباط نسبی بین رفتار در فیسبوک و صفات برونگرایی، روان آزرده و وظیفه شناسی می‌باشد [۱۳]. در تحقیق دیگری Muscanell (2012) و Guadagno در پژوهش خود نشان داده اند ویژگی شخصیتی برونگرایی و توافق‌پذیری با میزان استفاده از شبکه‌های مجازی دارای ارتباط معکوس و ویژگیهای شخصیتی انعطاف پذیری و وظیفه شناسی با میزان استفاده از شبکه‌های مجازی ارتباط مستقیم دارند [۱۴]. در ایران نیز تحقیقی توسط Latifi (2015) و Fallahi با هدف بررسی ارتباط ویژگیهای شخصیتی و عزت نفس با میزان استفاده از فیس بوک در دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر تهران انجام شد. در این مطالعه محققین گزارش نمودند که بین ویژگی شخصیتی برونگرایی و کیفیت استفاده از شبکه‌های مجازی رابطه مستقیمی‌وجود دارد [۱]. نتایج مطالعه Khanjani (2011) و Akbari نیز نشان دادند بین عامل روان آزردگی و اعتیاد به اینترنت نوجوانان رابطه مستقیم و معنی دار و بین عوامل وظیفه شناسی، توافق‌پذیری، برونگرایی با اعتیاد به اینترنت رابطه معکوسی وجود دارد. همچنین بین انعطاف‌پذیری با اعتیاد به اینترنت رابطه وجود ندارد [۱۵]. از آنجا که ویژگی‌های دوران دبیرستان، که با تحولات گستردهٔ فیزیولوژیکی، شناختی، هیجانی و اجتماعی همراه است، به عنوان یک دوره پرتنش شناخته شده است و می‌تواند منبع دشواری‌ها و تجربه‌های جدیدی باشد که گاهی مشکلاتی را نیز برای دانش‌آموزان به همراه دارد و آنان را بیش از سایر افراد در معرض خطرهای جسمی‌و روحی قرار می‌دهد [۱۷-۱۶ ،۱] و به سوی شبکه‌های مجازی می‌کشاند [۱]، همچنین با توجه به نتایج مختلف گزارش شده توسط پژوهشگران در مورد رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی [۱۵-۱۳، ۱] در این مطالعه رابطه ابعاد شخصیت دانش‌آموزان متوسطه دوم و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مواد و روش‌ها

طرح تحقیق این مطالعه از نوع همبستگی است. جامعه آماری دانش‌آموزان متوسطه ناحیه ۴ شیراز بوده اند که دبیرستان پسرانه استعدادهای درخشان شهید دستغب ناحیه ۴ و دبیرستان معارف دخترانه‌ی (صدرا) این ناحیه با توجه به قابلیت اجرا و سهولت در دسترسی انتخاب و در هر کدام به صورت تصادفی با کمک جدول اعداد تصادفی یک کلاس مورد بررسی قرار گرفت. تعداد کل دانش‌آموزان این دو کلاس در مجموع ۱۴۰ نفر بودند که با توجه به فرمول زیر حجم نمونه دانش‌آموزان ۶۲ نفر محاسبه شد. در این مطالعه مقدار e برابر با ۰/۰۱، مقدار sd برابر با ۵ و فاصله اطمینان ۹۵ درصد در نظر گرفته شد.

$$n = \frac{\delta_x{}^2 \, z^2_{\frac{\alpha}{2}}}{e^2}$$

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

دانش‌آموزان با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پس از کسب رضایت‌نامه آگاهانه از نمونه‌ها، مسئولین مدارس و اولیای دانش‌آموزان، پرسش‌نامه ویژگی‌های شخصیتی نئو (فرم کوتاه) و شبکه‌های اجتماعی مجازی که توسط محققین ساخته شده بود، اجرا گردید. به منظور پی بردن به رابطه بین متغیرهای شخصیت و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از طرح تحقیق توصیفی استفاده شد. ابزارهای تحقیق در زیر به اختصار توضیح داده شده است .

۱-پرسش‌نامه کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی

این پرسش‌نامه محقق ساخته ۲۳ ماده دارد، هر کدام از آزمودنی‌ها با استفاده از یک مقیاس ۵ درجه‌ای یعنی از خیلی ضعیف تا عالی این ماده‌ها را درجه بندی می‌کنند. محدوده نمرات پرسشنامه ۲۳ تا ۱۱۵ می‌باشد. محور پرسش‌ها وابستگی به استفاده از شبکه‌ها و ترجیح دادن آنها به هر رابطه اجتماعی خواهد بود. نمره بالاتر نشان دهنده استفاده بیشتر از شبکه‌های اجتماعی مجازی خواهد بود. ضریب پایایی برای این پرسشنامه در دو بار اجرای آزمایشی ۰/۷۸ به دست آمد. به منظور تعیین اعتبار پرسشنامه، رابطه آن با کیفیت تجارب یادگیری محصلان محاسبه شد. نتایج نشان دادند که درطیف ۴۵/. تا ۷۱/. بین ابعاد پرسش‌نامه کیفیت تجارب یادگیری و ماده‌های این پرسش‌نامه روابط معنی‌داری وجود داشت. در پژوهش حاضر ضرایب همسانی درونی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ محاسبه شده است.

۲- پرسش‌نامه استاندارد ویژگی‌های شخصیتی نئو(فرم کوتاه):

در شمار پرسش‌نامه‌های بسته پاسخ شامل ۶۰ پرسش که ۵ عامل بزرگ شخصیتی، یعنی: انعطاف پذیری، روان آزردگی (روان نژندگرایی)، وظیفه شناسی (با وجدان بودن)، برون‌گرایی و توافق‌پذیری (خوشایندی) را اندازه گیری می‌کند. برای هر عامل ،۱۲ گویه وجود دارد و ۵ نمره به دست می‌آید که هر کدام از آنها مربوط به یک عامل شخصیتی می‌باشد. در بعد روان نژندگرایی نمره ۱۲ تا ۲۴ نشان دهنده پایداری هیجانی، نمره ۲۵ تا ۴۸ نشان دهنده هیجانات پایدار و ناپایدار در حد متوسط، و نمره ۴۹ تا ۶۰ نشان دهنده مضطرب بودن می‌باشد. در بعد وظیفه شناسی نمره ۱۲ تا ۲۴ نشان دهنده بی مسئولیت بودن، نمره ۲۵ تا ۴۸ وظیفه شناسی در حد متوسط و نمره ۴۹ تا ۶۰ نشان دهنده با وجدان و وظیفه شناس بودن می‌باشد. در بعد برون‌گرایی نمره ۱۲ تا ۲۴ نشان دهنده درون گرایی، نمره ۲۵ تا ۴۸ نشان دهنده محافظه کاری در حد متوسط و نمره ۴۹ تا ۶۰ نشان دهنده برون‌گرایی می‌باشد. در بعد توافق‌پذیری نیز نمره ۱۲ تا ۲۴ نشان دهنده عدم توافق‌پذیری با دیگران، نمره ۲۵ تا ۴۸ نشان دهنده توافق‌پذیری در حد متوسط و نمره ۴۹ تا ۶۰ نشان دهنده توافق‌پذیر و مردم دار بودن می‌باشد. Costa and McCrae (1992) این پرسشنامه را برای نخستین بار در سال ۱۹۸۵ ساختند[۱۱]. پاسخ دهی در قالب مقیاس لیکرت پنج درجه ای (به طور کامل موافق، موافق، نظری ندارم، مخالف، به طور کامل مخالف) و روش نمره گذاری ۰،۱،۲،۳،۴ (با در نظر گرفتن گویه‌های منفی) است. این تست را در ایران، Sufiani and Garusi (2009)ترجمه، هنجاریابی و اجرا کرده اند[۱۸].

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

جدول ۱- ضرایب پایایی پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی نئو در تحقیق حیدری نژاد و همکاران (۱۳۹۰)

مقیاس	ضرایب پایایی (آلفای کرونباخ)	(تنصیف)
روان رنجور خویی N	۰/۶۰	۰/۶۲
برون‌گرایی E	۰/۶۱	۰/۶۳
باز بودن O	۰/۴۲	۰/۵۱
خوشایندی A	۰/۵۲	۰/۵۰
وظیفه شناس بودن C	۰/۷۳	۰/۶۷

در تحقیق(2011) heydarinejad [۱۹] پایایی پرسشنامه به دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف محاسبه شد (جدول ۱)؛ همچنین روایی سازه از طریق بارتلت تست برابر N=۰/۵۶ ، A=۰/۵۹ ، C= ۰/۳۹، O= ۰/۵۹، E=۰/۶۶ محاسبه شد که در سطح p<۰/۰۰۱ معنی‌دار بودند. روش‌های آماری این پژوهش به سبب مبتنی بودن به شناسایی رابطه، همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام می‌باشد. سطح معنی‌داری در این پژوهش ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

در این مطالعه تعداد ۲۳ نفر (۳۷ درصد) پسر و ۳۹ نفر (۶۳ درصد) دختر بودند. یافته‌های مربوط به بررسی رابطه ابعاد شخصیت (برونگرایی، انعطاف پذیری، توافق‌پذیری، وظیفه شناسی، روان آزردگی) و کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در جداول شماره (۲ و ۳) خلاصه شده است.

جدول ۲- بررسی رابطه بین ابعاد شخصیت دانش‌آموزان متوسطه دوم و کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی شهر شیراز سال ۱۳۹۳ (n=۶۲)

		برونگرایی	روان‌آزردگی	انعطاف‌پذیری	توافق‌پذیری	وظیفه‌شناسی	شبکه‌های اجتماعی
برونگرایی	ضریب پیرسون	۱	-۰/۸۳	۰/۱۷۳	۰/۱۶۴	۰/۴۶۴**	-۰/۰۲۲
	سطح معناداری	<۰/۰۰۱	۰/۵۱۹	۰/۱۷۹	۰/۲۰۳	<۰/۰۰۱	۰/۸۶۶
روان‌آزردگی	ضریب پیرسون	-۰/۸۳	۱	۰/۰۵۴	۰/۳۶۱**	-۰/۲۵۹*	۰/۳۶۱**
	سطح معناداری	۰/۵۱۹	<۰/۰۰۱	۰/۶۷۶	۰/۰۰۴	۰/۰۴۲	۰/۰۰۴
انعطاف‌پذیری	ضریب پیرسون	۰/۱۷۳	۰/۰۵۴	۱	-۰/۰۰۶	۰/۰۹۸	۰/۱۴۳
	سطح معناداری	۰/۱۷۹	۰/۶۷۶	<۰/۰۰۱	۰/۹۶۳	۰/۴۴۸	۰/۲۶۷
توافق‌پذیری	ضریب پیرسون	۰/۱۶۴	۰/۳۶۱**	-۰/۰۰۶	۱	۰/۰۶۰	۰/۲۶۰*
	سطح معناداری	۰/۲۰۳	۰/۰۰۴	۰/۹۶۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۴۴	۰/۰۴۱
وظیفه‌شناسی	ضریب پیرسون	۰/۴۶۴**	-۰/۲۵۹*	۰/۰۹۸	۰/۰۶۰	۱	-۰/۲۴۹
	سطح معناداری	<۰/۰۰۱	۰/۰۴۲	۰/۴۴۸	۰/۶۴۴	<۰/۰۰۱	۰/۰۵۱
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	ضریب پیرسون	- ۰/۰۲۲	۰/۳۶۱**	۰/۱۴۳	۰/۲۶۰*	- ۰/۲۴۹	۱
	سطح معناداری	۰/۸۶۶	۰/۰۰۴	۰/۲۶۷	۰/۰۴۱	۰/۰۵۱	<۰/۰۰۱

** معنی‌داری در سطح ۰/۰۵* **** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱**

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد با افزایش میزان روان آزردگی، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز افزایش می‌یابد. این رابطه درسطح ۰/۰۱ و با ضریب همبستگی ۰/۳۶۱ معنادار است. همچنین با افزایش میزان

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

توافق‌پذیری، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز افزایش می‌یابد. این رابطه درسطح ۰/۰۵ و با ضریب همبستگی ۰/۲۶۰ معنادار بوده است .

جدول ۳- نتایج و ضرایب تحلیل رگرسیون چندگانه ارتباط بین ابعاد شخصیت (برونگرایی، انعطاف پذیری، توافق‌پذیری، وظیفه شناسی، روان آزردگی) با کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی

مدل	متغیرها	R	R^2	F تغییر	معنی‌داری	B	β	S.E.	معنی‌داری
۱	روان‌آزردگی	۰/۳۶۱	۰/۱۳۰	۹/۰۰۳	۰/۰۰۴	۰/۸۴۳	۰/۳۶۱	۰/۲۸۱	۰/۰۰۴
	ثابت					۱۱/۶۳۴		۷/۳۷۹	۰/۱۲۰

با توجه به جدول ۳، نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که از بین ابعاد شخصیت که شامل: برونگرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و روان آزردگی است و در این تحقیق به عنوان متغیرهای پیش بین استفاده شده‌اند، تنها بعد روان آزردگی توانسته است واریانس مربوط به کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را تبیین کند؛ به گونه‌ای که ۰/۱۳ کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی توسط بعد روان آزردگی قابل تبیین است. اما متغیرهای برونگرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی وارد معادله نشده‌اند؛ چرا که افزوده شدن این متغیرها به معادله رگرسیونی، باعث افزایش معناداری R^2 نمی‌شود. نتایج تحلیل واریانس برای اعتبار معادله رگرسیون با میزان F، ۹/۰۰۳، به دست آمد که درسطح ۰/۰۱ >P، معنادار بوده، که نشان‌دهنده اعتبار این تحلیل است؛ به گونه‌ای که در مجموع قادر است ۰/۱۳ واریانس مربوط به متغیر ملاک را تبیین نماید.

بحث

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد از میان ابعاد مختلف شخصیتی در دانش‌آموزان متوسطه دوم، بعد شخصیتی روان آزردگی می‌تواند تمایل به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را افزایش دهد. گرچه فضای مجازی فرصت‌ها، قابلیت‌ها و امکانات فراوانی دارد که نادیده گرفتن هر یک از آنها به عقب ماندگی یک کشور منجر می‌شود، آسیب‌هایی نیز به دنبال دارد. طبق بررسی‌ها، در بین پنج وسیله موثر در فضای مجازی (اینترنت، بازی‌های رایانه‌ای، تلویزیون، ماهواره و تلفن همراه) تلفن همراه بیشترین و بازی‌های رایانه‌ای کمترین آسیب را داشته اند. استفاده بیش از حد شبکه‌های مجازی خصوصا از طریق تلفن همراه می‌تواند مشکلات ارتباطی عدیده‌ای را به همراه داشته باشد. مشکلاتی نظیر درگیری با خانواده، افت تحصیلی، دوستی‌های نامشروع و اختلال در ارتباط عادی روزمره از جمله این موارد خواهد بود که نتیجه آن افسردگی و احساس تنهایی است[۱۹].

یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد هر اندازه دانش‌آموزان برون‌گرا تر و یا وظیفه شناس تر باشند، کمتر تمایل به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی پیدا می‌کنند. نتایج این مطالعه با مطالعه انجام شده توسط Swickert (2002) همخوانی دارد. در مطالعه این محققین، یک رابطه معکوس بین برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و فعالیت‌های اجتماعی مجازی یافت گردید [۲۰]. یافته‌های

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

مطالعه (2011) khanjani و Akbari، و مطالعه (2007) Nithya و julius نیز با یافته‌های این مطالعه همخوانی دارد. یافته‌های این پژوهشگران نشان داد بین برون‌گرایی با اعتیاد به اینترنت رابطه معکوسی وجود دارد. اگر چه این رابطه از لحاظ آماری معنادار نبود اما یک همبستگی معکوس را نشان داد [۲۱، ۱۵]. تبیین احتمالی این رابطه می‌تواند به ویژگی‌های افراد برون‌گرا مرتبط باشد. افراد برون‌گرا دارای رفتاری گرم و دوستانه، مردم دوست، جسورانه، فعال ، در جست و جوی تهیج و دارای هیجان‌های مثبت می‌باشند [۱۸، ۱۲]. این ویژگی‌ها به خوبی نشان می‌دهند که چرا رابطهٔ برون‌گرایی با استفاده زیاد از شبکه‌های مجازی معکوس است. بنظر می‌رسد که درون گراها به دلیل عدم علاقه زیاد به زندگی جمعی و ترجیح تنهایی، بیشتراز افراد برون‌گرا آماده گرایش به استفاده از شبکه‌های مجازی دارند. لازمه ی صرف وقت زیاد در شبکه‌های مجازی، دوری از روابط انسانی می‌باشد که با ویژگی‌های افراد برون‌گرا منطبق نیست [۱۵]. همچنین با افزایش وظیفه شناسی، احتمال گرایش افراد به استفاده از شبکه‌های مجازی کاهش می‌یابد. از ویژگی‌های این افراد دقیق بودن، برنامه‌ریزی داشتن، سخت کوشی و تلاش برای پیشرفت می‌باشد [۱۲]. بنابر این، این گونه افراد نمی‌توانند زمان خود را بدون هدف در شبکه‌های مجازی سپری کنند و وقت خود را اتلاف کنند که توجیه کننده رابطه معکوس بین وظیفه‌شناس بودن با استفاده از شبکه‌های مجازی می‌باشد[۱۵].

در تحقیق حاضر از آنجا که متغیر روان آزرده در مدل رگرسیونی توانسته است بیشترین تبیین را در استفاده از شبکه‌های اجتماعی داشته باشد زنگ خطری است تا دست‌اندرکاران امر تعلیم و تربیت و خانواده بدانند که این رابطه می‌تواند دوسویه باشد یعنی هم شبکه‌های اجتماعی می‌توانند شخصیت روان آزردگی را پرورش دهند و هم استفاده کنندگان تنها و افسرده بیشتر چنین شبکه‌هایی را ترجیح می‌دهند. نتایج این بخش از تحقیق با یافته‌های heydarinejad (2011) و shayegh (2009) همسو است [۲۲، ۱۹]. یافته‌های مطالعه khanjani (2011) و Akbari و Gombor (2008) نیز نشان می‌دهد با افزایش روان نژندگرایی در فرد احتمال گرایش به شبکه‌های مجازی افزایش می‌یابد [۲۳، ۱۵]. تحریف‌های شناختی دربارهٔ خود از ویژگی‌های افراد روان آزرده است. از جمله تحریف‌های شناختی دیگر دربارهٔ خود شامل تردید به خود، خود شایستگی پایین و خود تأییدی ضعیف است و بدین جهت فرد سعی می‌کند با دسترسی به دنیای مجازی پاسخ‌های مثبت تر و با تهدید کمتری از دیگران دریافت نماید. از سوی دیگر افراد روان آزرده دارای عواطف منفی بالایی هستند. آنان گرایش به افسردگی،گناه، اضطراب، احساس ناامنی، احساس تنهایی، خجالتی بودن، و عدم داشتن کنترل بر محیط و نداشتن شبکه حمایت اجتماعی دارند که این ویژگی‌ها بستر استفاده از روش‌های دفاعی ناکارامد مانند گرایش به اینترنت را در آنها فراهم می‌سازد. چرا که از طریق شبکه‌های مجازی احساس تنهایی و نداشتن کنترل بر محیط و عدم وجود شبکه حمایتی را کاهش می‌دهند [۲۵-۲۴، ۱۵، ۱۲]. بنابراین داشتن روابط اینترنتی، جایگزینی برای تجارب مثبت و روابط سودمند و پایدار قلمداد می‌شود [۱].

در مطالعه حاضر بین عامل انعطاف پذیری با کیفیت استفاده از شبکه‌های مجازی رابطه معنی دار آماری یافت نشد. بنظر می رسد که افراد با ویژگیهای انعطاف پذیری

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

نسبت به کشف جهان بیرونی و واقعی گرایش دارند تا کشف جهان مجازی، در نتیجه این افراد گرایش به استفاده زیاد از شبکه‌های مجازی ندارند [۱۵].

تحلیل و بررسی رابطه ابعاد شخصیت با کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نشان می‌دهد که افراد توافق‌پذیر زمینه مساعدتری برای حضور در شبکه‌های مجازی دارند. افرادی که از توافق بالایی برخوردارند اغلب به عنوان همراهان بسیار خوب و آسان در نظر گرفته می شوند، که این ویژگی خود می‌تواند زمینه ساز حضور آنها در شبکه‌های مجازی باشد [۱۵].

Gombor (2008) و Vas نیز در پژوهشی نشان داده اند میان توافق‌پذیری و استفاده مفرط از اینترنت در میان زنان ارتباط معنادار وجود دارد[۲۳]. لذا بر خانواده و مدرسه است که برای واکسینه کردن این افراد در برابر ویروس‌های اجتماعی تلاش مضاعفی در شکل گیری تفکر مستقل و نقاد داشته باشند. چرا که این افراد به راحتی با سیل تبلیغاتی و محتوای پنهان و نامعتبر شبکه‌ها همراه می‌شوند معمولاً زمینه لازم را برای به همریختگی شخصیتی و تسلیم شدن در برابر نابسامانی‌ها خواهند داشت و بنابراین زودتر به وادی انحرافات گسیل خواهند شد. هر چند صرفا بر اساس رابطه مشاهده شده نمی‌توان قضاوت قطعی داشت اما پرورش دادن افرادی که انعطاف پذیری و وظیفه شناسی بالایی داشته باشند، توان بالاتری را جهت ارتباطات مجازی موفق، ایجاد خواهد کرد.

در پژوهش حاضر محدودیت‌هایی به شرح زیر وجود داشت:

در این پژوهش به منظور بررسی متغیرهای پژوهش در دانش‌آموزان از پرسش‌نامه استفاده گردید، در نتیجه ممکن است برخی از افراد از ارائه پاسخ واقعی خودداری کرده و پاسخ غیر واقعی داده باشند. حالات روانی دانش‌آموزان هنگام پاسخ دادن به سوالات و تفاوت‌های فردی آنها در درک سوالات نیز می‌تواند بر نتایج تحقیق تأثیرگذار بوده باشند که کنترل آنها از توان پژوهشگران خارج بود. با توجه به نوع مطالعه، نتایج صرفا همبستگی را نشان می‌دهد و رابطه علیتی نیاز به مطالعات قوی‌تری دارد. همچنین با توجه به تعداد و نحوه نمونه‌گیری در تعمیم نتایج باید احتیاط کرد.

با توجه به محدودیت‌های این تحقیق، محققین پیشنهاد می‌کنند مطالعات دیگری با نمونه‌گیری بزرگ تر و متنوع از نظر مقاطع تحصیلی جهت بررسی رابطه متغیرهای ذکر شده در این مطالعه انجام گیرد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان میدهد که از ابعاد مختلف شخصیت، بین دو بعد برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه معکوس وجود دارد، در حالی که بین سه بعد روان‌آزردگی، توافق‌پذیری، انعطاف‌پذیری و کیفیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه مستقیمی‌وجود دارد. هر چند رابطه متغیر روان‌آزردگی با متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی معنی‌دار شد.

باید متذکر شد که فضای اجتماعی مجازی الزاما مضر نیست، بلکه می‌تواند فضایی وسیع جهت ابراز توانمندی‌ها باشد به شرط آنکه استلزامات آن که داشتن شخصیتی نرمال و عالم بودن به ویژگی‌های این شبکه‌هاست از قبل محقق شده باشد. آموزش دانش‌آموزان در مورد نحوه

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

استفاده، چرایی حضور و بهره‌مندی از آن از یک سو و آموزش خانواده‌ها جهت رویارو شدن با فرهنگ جدید ارتباطی از سوی دیگر می‌تواند در سیاست گذاری‌های فرهنگی و آموزشی لحاظ گردد. چرا که در صورت نداشتن برنامه‌های بنیادی می‌توان در برابر رشد قارچ گونه این شبکه‌ها شکست خورده و در چنین شرایطی باید تسلط بی‌چون و چرای فرهنگی تئوریسین‌های محتوایی شبکه‌های اجتماعی را نیز پذیرفت.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از کلیه‌ی مشارکت کنندگان، معلمین و مسئولین مدارس که مشوق دانش‌آموزان جهت پر کردن پرسش‌نامه‌ها بودند تشکر می‌نمایند.

References

[1] Latifi N, Fallahi Z. The Relationship between Personality Traits, Self-Esteem, and Intensity of Facebook Usage among Tehrani High School Students. *Quarterly J Family R*es 2015; 12(3): 85-102.[Farsi]

[2] Hasanzadeh R, Mahmoodi G, Bagheri-Nesami M, Heydarifard J. Internet Addiction among Islamic Azad university students. *J Nurs Midwifery Sci* 2010; 1(1): 79-85. [Farsi]

[3] Amichai-Hamburger Y, Vinitzky G. Social network use and personality. *Comput Hum Behav* 2010; 26(6): 1289-95.

[4] Boyd D. Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life. In: Buckingham D, editor. Youth, Identity, and Digital Media. Cambridge, MA: MIT Press 2007. p. 119-42.

[5] Sundén J. Material virtualities: Approaching online textual embodiment 2003.

[6] Marwick A. I'm a lot more interesting than a Friendster profile: Identity presentation, authenticity, and power in social networking services. Association of Internet Researchers 6.0, 2005. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=1884356

[7] Amichai-Hamburger Y. Internet and personality. *Comput Human Behav* 2002; 18(1): 1-10.

[8] Amichai-Hamburger Y, Fine A, Goldstein A. The impact of Internet interactivity and need

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

for closure on consumer preference. *Comput Human Behav* 2004; 20(1): 103-17.

[9] Amichai-Hamburger Y, Kaplan H, Dorpatcheon N. Click to the past: The impact of extroversion by users of nostalgic websites on the use of Internet social services. *Comput Human Behav* 2008; 24(5): 1907-12.

[10] Amichai-Hamburger Y, Kaynar O, Fine A. The effects of need for cognition on Internet use. *Comput Human Behav* 2007; 23(1): 880-91.

[11] Costa PT, McCrae RR. Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Odessa, FL: *Psychol assess Resou* 1992; 396: 653-65.

[12] Eesaee Cheshme Mahi M, Bagherian F, Hasanzadeh Tavakkoli MR. Relation between personality dimensions with students' academic performance. *Biennial J Manage Plan Edu Systems* 2011; 4(6): 115-30. [Farsi]

[13] Ross C, Orr ES, Sisic M, Arseneault JM, Simmering MG, Orr RR. Personality and motivations associated with Facebook use. *Comput Human Behav* 2009; 25(2): 578-86.

[14] Muscanell NL, Guadagno RE. Make new friends or keep the old: Gender and personality differences in social networking use. *Comput Human Behav* 2012; 28(1): 107-12.

[15] Khanjani Z, Akbari S. The Relationship between Teenagers' Personality Traits with Their Internet Dependence. *J Soci Psycho* 2011; 6(19): 113-27. [Farsi]

[16] Bazrafshan MR, Sharif F, Molazem Z, Mani A. Exploring the risk factors contributing to suicide attempt among adolescents: A qualitative study. *Iran J Nurs Midwifery Res* 2016; 21(1): 93-9.

[17] Bazrafshan MR, Sharif F, Molazem Z, Mani A. Cultural concepts and themes of suicidal attempt among Iranian adolescents. *Int J High Risk Behav Addict*. 2015;4(1): e22589.

[18] Garusi m, sufiani h. The Relationship Between Personality Dimensions and General Health Among Students of Tabriz University. *Stud Edu P*sycho 2009; 9(2): 47-63. [Farsi]

[19] Heydarinejad S. Relationship between Personality Traits and Conflict Management Strategy in Managers of Khuzestan Physical Education Headquarter. *J Clini Psycho Personality* 2011; 2(5): 65-74. [Farsi]

[20] Swickert RJ, Hittner JB, Harris JL, Herring JA. Relationships among Internet use, personality, and social support .*Comput Human Behav* 2002; 18(4): 437-51.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

[21] Nithya H, Julius S. Extroversion, neuroticism and self-concept: their impact on internet users in India. *Comput Human Behav* 2007; 23(3): 1322-8.

[22] Shayegh s. On the relationship between internet addiction and personality traits in adolescents in Tehran. *J Fundamental Ment Health* 2009; 11(42): 149-58. [Farsi]

[23] Gombor A, Vas L. A nation-and gendered-based study about the relationship between the Big Five and motives for Internet use: A Hungarian and Israeli comparison. *Theory and Science* 2008; 10(1): 1-6.

[24] Tosun LP, Lajunen T. Does Internet use reflect your personality? Relationship between Eysenck's personality dimensions and Internet use. *Comput Human Behav* 2010; 26(2): 162-7.

[25] Bazrafshan MR, Jahangir F, Mansouri A, Kashfi SH. Coping strategies in people attempting suicide. *Int J High Risk Behav Addict* 2014; 3(1): e16265

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]

An Analysis of Secondary High School Students' Personality Dimensions and the Use of Virtual Social Networks in the 4th District of Shiraz City, 2014

M.R. Bazrafshan[1], Sh.Ghaedian[2], M.R. Foroutani[3], Y. Gholami[4]

Received: 18/09/2017 Sent for Revision: 26/11/2017 Received Revised Manuscript: 16/12/2017 Accepted: 20/12/2017

Background and Objectives: Access to virtual social networks is a growing phenomenon and an increasing number of adolescents join these networks everyday. The purpose of this study was to investigate the relationship between students' personality dimensions and the use of virtual social networks.

Materials and Methods: The research design of this study was a correlation method. The population of this study were secondary high school students in the Shiraz 4th District Education Department. 62 students were selected by simple random sampling. A shortened version of the NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) and a virtual social network questionnaire developed by the researchers were implemented. For statistical analysis, the correlation coefficient and multiple regressions were used by stepwisemethod.

Results: The findings of this study showed that students with a neuroticism personality experience greater dependence to the use of virtual social networks. This relationship was significant at the level of 0.01 and with a correlation coefficient of 0.361. Also, students who have an agreeableness personality showed greater dependence to the use of virtual social networks. This relationship was significant at the level of 0.05 and with a correlation coefficient of 0.260. Neuroticism dimension explained 0.13 variances related to the quality of using virtual social networking.

Conclusion: The results of this study show that, from different dimensions of personality, only personality characteristics of neuroticism can predict the quality of using virtual social networks.

Keywords: Personality, Social Networks, Students

Funding: This study did not have any funds.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Larestan University of Medical Sciences approved the study.

How to cite this article: Bazrafshan MR, Ghaedian Sh, Foroutani MR, Gholami Y. An Analysis of Secondary High School Students' Personality Dimensions and the Use of Virtual Social Networks in the 4th District of Shiraz City, 2014. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2018; 16(10): 913-24. [Farsi]

1- Assistant Prof., Dept. of Nursing, School of Nursing, Larestan University of Medical Sciences, Larestan, Iran (Corresponding Author) Tel: (071)52247110, Fax: (071)52247111, E-mail: mrbazr@sums.ac.ir
2-Nursing Student, Student Research Committee, Larestan University of Medical Sciences, Larestan, Iran
3- Instructor, Department of Nursing, School of Nursing, Larestan University of Medical Sciences, Larestan, Iran
4- Assistant Prof., Dept. of Curriculum Planning, Payam-e- Noor University, Shiraz, Iran

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1396.16.10.5.5]